Grafiske gaver

Der er dog ingen tvivl om, at både Mørch og Malle kan finde et publikum blandt de unge feminister, og at de begge med deres grafiske værker rammer lige ned i målgruppens præferencer for korte formater og billedbårne medier. De seneste år har vi set en lang række udgivelser, der med visuelle virkemidler og mindre mængder tekst taler ind i de unges hverdag, blandt andet med Carlsens serie af billednoveller eller kendte tegnere som StineStregen og Maren Uthaug guides til teenagere, henholdsvis »Det bliver et langt liv« og »Sådan overlever du livet«. Disse to små selvhjælpsbøger er på samme måde fuldstændig i øjenhøjde med sit publikum og vil i den forstand sikkert falde i god jord hos de til tider knap så litteraturbegejstrede unge mennesker.

Hvis du har eller kender en teenager, du synes burde læse lidt mere, kan du altså roligt give hende et grafisk værk – men skal du vælge mellem disse to, så giv hende »Den lille bog om…«, der ikke blot er i øjenhøjde, men også har et glimt i øjet. Hun vil helt sikkert synes, den er megapinlig, og hun vil helt sikkert blive klogere, når hun har smuglæst den alligevel. Vil du også gerne diskutere tidens store emner med hende og opdrage hende i en feministisk ånd, kan du roligt investere i Mirion Malles »Superfeministerne« – du nøjes bare med at læse den selv og servere pointerne for hende igennem nuanceret dialog med plads til spørgsmål og uenigheder.

DERFOR TRÆDER EBBE SÅ MANGEN STI VILD

Nikolaj Tange Lange
Tættere på Jorden end jorden

117 sider, 199,95 kr. **Anmeldt af**
Forlaget Gladiator **Anders Bay**

Nikolaj Tange Langes bog »Tættere på Jorden end jorden« er ikke helt let at genrebestemme, på trods af at forlaget på omslaget kalder bogen en roman. For det første indeholder romanen ikke mere end 117 sider, hvortil kommer at langt fra alle sider er fyldt helt ud med tekst. Det hænger sammen med, at hver side er en slags snapshot fra fortællerens barndom og ungdom. En hændelse, en begivenhed fortælles i komprimeret form. Fortælleren ser tilbage på sit liv, og der springes fremefter i tiden fra øjebliksbillede til øjebliksbillede, men i kronologisk orden. Dog bortset fra fortælletricket helt i begyndelsen, der introducerer Otto, som angiveligt synker i havet: »men det hører hjemme i slutningen og ikke her«. Det antydes altså, at noget dramatisk vil ske, og det skal nu heller ikke her afsløres (fuldstændigt), for dette drama ligger og ulmer under hele historien.

Men det tekniske skal lige færdiggøres, for udover den skitsemæssige fremstilling i tableauer, på til tider kun et par linjer og aforistisk, til tider poetisk, så bliver det to gange endog meget kort, faktisk uden bogstaver og kun med læsetegn. Den ene gang drejer det sig om fortællerens, skal det vise sig, afgørende møde med en pige, han ellers har været med til at mobbe. Han har hidtil kaldt hende Fedebjerget, men hun hedder såmænd Anna, og de opnår (herefter) en fælles forståelse. Siden, der følger efter dette optrin, indeholder blot tre tankestreger. Der sker åbenbart her noget i fortællerens indre. Men hvad og hvorledes må læseren selv byde ind med (og jo, det ligner jo lidt H. C. Andersens spøg i »Fodrejse«, hvori han også giver læseren en bunke tegn, og så kan læseren selv udfylde resten). Men alvoren er nu klar nok i Langes bog. Anden gang læseren præsenteres for en side med tegn er mod slutningen efter en situation, hvor fortælleren for sidste gang er intim med Otto, der i mellemtiden er død. Nu får læseren tre skråstreger at tænke over. Jeg tolker dem som fortællerens brud med og farvel til barndomsvennen Otto. For så vidt kom det, så vidt måtte det komme. Venskabet mellem Otto og fortælleren, der viser sig at hedde Ebbe, kommer på prøve, da Ebbe i sin skoletid opdager sin homoseksualitet. Otto har problemer med at acceptere, at deres i øvrigt ikke uerotiske forhold støder på grund. Og helt galt går det, da Ebbe finder sammen med en anden, lidt ældre dreng, Iggi (i øvrigt igen et palindrom). Ebbe er nu tabt for Otto, der derfor begynder at terrorisere Ebbe og mobbe ham for hans homoseksualitet. Man aner dog, at Otto måske ikke selv er i stand til at komme overens med sine egne (homo)seksuelle tilbøjeligheder, som han undertrykker. Otto rotter sig sammen med egnens andre unge drenge, og frustrationerne får afløb i mobning af Ebbe. Det går blandt andet ud over Ebbes cykel, der punkteres og overmales med »homo«. Ebbe kan ikke få kradset bogstaverne af, for »de var som brændt ind i stellet«. Måske en anelse symbolsk her, for var det virkelig helt umuligt at gøre noget ved de bogstaver? I hvert fald skabes der en sammenhæng med en af de kunstnere, som Ebbe dyrker, Brett Anderson fra Suede, fra hvem bogens motto stammer: »I wouldn't give a shit if my bicycle's in bits / I think I'm going to heaven on it.« Det gælder dog ikke Ebbes cykel, som han vælger at kaste i fjorden.

Bogens lydspor (Suede, Elastica, Cocteau Twins) giver læseren et par fingerpeg om, hvor vi tidsmæssigt befinder oMen læseren får også et par andre holdepunkter: kassettebånd, walkman, Sovjetunionen, Iran og Irak i TV Avisen, Tjernobylulykken. Men det er kun løst, det nævnes, nærmest lidt sidelænDet frigør historien fra det rent tidsbundne, og helt markant bliver det, *når historiens sted*er kun antydes med ord som »Stranden« og »Fjorden«. De store begyndelsesbogstaver skal også frigøre fortællingen og gøre den almengyldig. Vi kommer ikke lokaliseringen meget nærmere end »dåsecolaerne fra Tyskland«. Hvad der selvfølgelig er meningen, for barndom, ungdom, skoleår, venskaber, seksualiteten og udforskningen af den er bogens universelle emner.

Selvom nogle måske vil finde det kontroversielt at sammenligne »Tættere på Jorden end jorden« med »Den kroniske uskyld« (form- og stilmæssigt ligger de alenlangt fra hinanden), så rimer de to værker tematisk. Temaer som ungdom, venskab, skyld/uskyld og seksualitet foldes i begge bøger ud som trekantsdrama, fortalt af en af de tre personer i et tilbageskuende blik, der skal prøve at få brikkerne til at falde på pladJeg vil faktisk godt slå til lyd for, at »Tættere på Jorden end jorden« moderniserer »Den kroniske uskyld«. Og Villy Sørensens ord om »Den kroniske uskyld« mener jeg også gør sig gældende for »Tættere på Jorden end jorden«, fordi den »behandler så væsentlige konflikter i den ungdommelige psyke, at man bliver bekræftet i sin formodning om, at ungdommen i alt væsentligt er, som den altid har været.« Sagt i 1958, men stadig med gyldighed i dag, demonstrerer »Tættere på Jorden end jorden«.

DON JUAN: BEDRAGER, FORFØRER, OPRØRER

Tirso de Molina
Bedrageren fra Sevilla og Stengæsten

174 sider, 250 kr. **Anmeldt af Rigmor**
Stauer Publishing **Kappel Schmidt**

Som altid når don Juan folder sig ud, er scenen sat til forførelse. Skuespillet har længe ventet på sin oversætter, så Mozarts »don Giovanni« og Kierkegaards »Johannes Forføreren« kan blive hørt og læst i forhold til den oprindelige myte fra den spanske barok. Oversætteren Sanne Bertram indleder med et indbydende og

informativt forord, så scenen breder sig ud til hele det spanske samfund. Modreformationen kræver, at der statueres et eksempel over for så ryggesløs en figur som vaneforføreren. Det er garanteret rigtigt, når Sanne Bertram fører fortællingens aner bagud i tid. Men rygterne gik i samtiden, at den aktuelle forfører don Juan var bygget over den skandaløse Juan de Tassis, greve af Villamediana og styrtende rig. Formuen kom fra postvæsenet. Greven blev stukket ned på åben gade uden mulighed for at skrifte, men om han blev dræbt på grund af sit forhold til dronningen eller den homoseksualitet, han var anklaget for, det er der til gengæld ingen, der kan afgøre.

Don Juan forfører en-to-tre-mange, altså fire kvinder fra forskellige sociale lag. Forførelsen sker ved bedragerisk at give sig ud for en anden eller ved at love ægteskab. Et løfte kan sagtens være sandt, men den næste forførelse viser, at don Juan ikke er til sinds at holde sine løfter. Og når han bliver mindet om dødens nærhed, udbryder han sorgløst: »Den tid, den sorg!« Under en forførelse duellerer han og dræber sin modstander. Da han senere møder den dødes statue, er han stadig dristig nok til at række ham hånden – hvilket resulterer i forførerens død. Men hvorfor sætter don Juan sin evige salighed på spil for en stakket stund med en ung kvinde? En forklaring er ifølge Sanne Bertram modreformationen, og der er ingen tvivl om, at don Juans endeligt kan tjene til skræk og advarsel. Men den forklaring giver ikke et fyldestgørende svar på, hvorfor don Juan risikerer evig fortabelse for et kvarter med en kvinde, der ikke engang interesserer ham. For hvis hun gjorde, kunne han jo blive lidt længere, nyde det sammen med hende. Det udvikler sig i Mozarts »Don Giovanni« til et meget stort antal forførelser, hvor det bliver endnu tydeligere, at kvinderne ikke interesserer føreren.

Oprøreren don Juan

En anden forklaring kunne være, at don Juan gør oprør mod det patriarkalske samfund. Den patriarkalske mands ære var deponeret hos kvinden, hans mor, kone, søster eller datter. Blev kvinden forført, var det ikke kun en plet på hendes ære, men også på mandenOg den kunne kun vaskes væk med en duel. Var en kvinde giftemoden, blev ægteskabet som regel aftalt mellem mænd, mens kvinden kun blev tilspurgt for syns skyld. Unge mænd blev ofte heller ikke taget med på råd, måske fordi kvindens far, onkel eller bror var mere interesseret i en lidt ældre mand med penge på kistebunden. Ægteskabet kunne kun sanktioneres af en højere rangerende mand: familiens overhoved, præsten, den lokale fyrste, kongen og i sidste instans Gud. Når don Juan forfører en kvinde, pletter han umiddelbart hendes ære, men faktisk er det den patriarkalske mands ære, der bliver plettet. Don Juan kan i det perspektiv opfattes som oprører, der ene mand rejser sig imod hele den patriarkalske magtstruktur.

Jeg har engang læst en bog om de uendelig mange udgaver af don Juan, der er blevet skabt i Europa som romaner, operaer, malerier, film. Ligesom opfattelsen af Gud og kongen ændrer sig gennem historien, således udvikler don Juan i kunsten sig også fra gudsforgåen oprører til en bogholder, der fører regnskab over alle sine forførelser. Desuden kan han konkurrere med andre unge mænd, så vi også begynder at fornemme René Girards mimetiske begær.

Undskyld, jeg løbende har skrevet forføreren, for sådan har jeg altid tænkt på don Juan, mens han for Sanne Bertram er en bedrager, og begge dele er rigtigt. Somme tider forfører han, somme tider bedrager hen, idet han smutter ind hos kvinden under dække af at være hendes elsker. Men sådan er det med oversættelser. Man er nødt til at vælge. Det er et stort og dristigt projekt, Sanne Bertram har kastet sig ud i. I barokken var skuespillene på rimede verHer går oversætteren løs med krum hals og har valgt, at de skal rime på dansk, selvom dansk somme tider gør modstand. Nogle gange kan rimgangen lykkes, men andre gange klasker den til jorden, fordi rimene nok ligner hinanden på skrift, men har tryk eller vokalvarianter, der i udtale får dem til at lyde forskelligt. Det ændrer ikke ved, at Bertram trods det danske sprogs genstridigheder har gjort et godt forsøg. Og som en særlig bonus har Sanne Bertram sidst i bogen gennemgået de forskellige versemål. Her er sprælske ordspil og spændende læsestof, både for den interesserede læser og for studerende.

Redaktionen anbefaler

Til stranden
Peter Højrup

Af Mikkel–Theis Paulsen

I vinteren læste jeg Peter Højrups roman »Til stranden«, hvilket var mit første møde med forfatterskabet. I kollektivromanen følger vi en vennegruppe fra den kreative klasse, der ferierer på en ø i det Ægæiske hav ud for Tyrkiets kyst — et sandt locus *amoenus*, hvor de kan glemme hverdagens parforholdsproblemer og generelle eksistentielle mismod, mens de vegeterer på den solvendte terrasse eller hengiver sig til hedoniske udskejelser indbefattende anseelige mængder lunken rosévin og saftig–søde abrikoser. Ernst er fotograf, har forladt kone og børn til fordel for den væsentligt yngre Betty og er i det hele taget faldet af på den i forhold til sin ungdoms idealisme. Det dysfunktionelle par, Hermann og Linn, har ligeledes mistet gnisten, mens den fåmælte ven, kokken Ib, er med som vedhæng, tavst observerende. De har politisk korrekte holdninger, men evner ikke at omsætte dem til konkret handling, når verden banker på, om det så er i Facebooks endeløse *feed* af nyhedshistorier om krig, klimaforandringer og kapitalismens evige profithunger, eller helt konkret i form af de syriske flygtninge, der skyller op på kysterne. Flygtningekrisen spiller på besynderlig vis en både central og perifer rolle som aldrig helt præsent, men altid til stede som den virkelighed, karaktererne ikke er i stand til at forholde sig til — »det er som at svære rundt i ingenting uden forbindelse til resten af verden«, som Hermann tænker et sted. Også karakterernes indbyrdes relationer bærer præg af fortielser samt deres manglende evne til at kommunikere og indgå i meningsfulde forhold. Romanen er ikke just rig på handling, men til gengæld er den stilistisk velkomponeret, som man sjældent ser det her til landSom på første side, hvor Linn sidder på balkonen og stirrer ud over bugten, mens de andre er taget til stranden:

> Horisonten er opløst. Det er umuligt. at se hvor havet slutter, og himlen begynder, man kan sejle lige ind i paradis, tænker Linn, eller helvede. Hun er så højdramatisk i dag, fuld af tvivl og ængstelse, mest af alt har hun lyst til at drikke sig fuld, men klokken er ikke engang elleve endnu, og før hun er sikker på, at Carlo sover sin middagslur, tør hun ikke tage det første glas vin.

Titlens reference til Virginia Woolfs modernistiske klassiker »Til fyret« fra 1927 er i den henseende passende som stilistisk forbillede. Romanen benytter sig af en 'stream–of–consciousness'–lignende metode med skiftende synsvinkler og stemmer, der får karakterernes tanker og replikker til at flyde sammen som en døsig sommerdag på stranden. Som sådan optegner romanen et sørgmodigt portræt af den moderne europæers livsverden — og dertil et rasende velskrevet et af slagsen, der på det varmeste kan anbefale